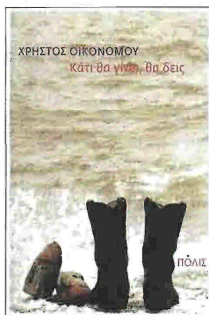
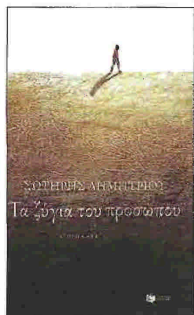
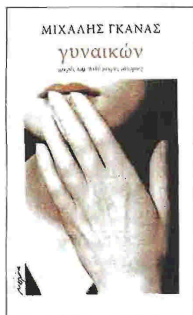

Υπάρχει και το διήγημα

Όσο απαιτητική είναι η μικρή φόρμα τόσο απαιτητικό, άρα και μικρό, είναι το κοινό της. Κι όμως, ποτέ άλλοτε δεν εκδίδονταν τόσα σύντομα πεζά όσα στις μέρες μας

Της ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ (spapa@enet.gr)

Το μόνο πεζό που είχε εκδώσει έως τώρα ο Μιχάλης Γκανάς, ήταν το ολιγοσέλιδο αφήγημα «Μητριά πατρίδα».

Ενα σπαρακτικό μέσο στη λιτότητά του χρονικό της ομηρίας, της προσφυγιάς και του επαναπατρισμού που βίωσε ο ίδιος στα χρόνια του Εμφυλίου ως παιδί, πρωτοδημοσιευμένο το 1981. Ενα γραπτό που τόσο τον ταλάνισε μέχρι να ολοκληρωθεί, ώστε να τον απομακρύνει οριστικά, όπως νόμιζε, από την πεζογραφία. Να όμως που το νέο βιβλίο αυτού του συνειδητού θιασώτη της αφηγηματικής ποίησης, είναι μια συλλογή μικρών ιστοριών, μέσα από την οποία αναδύεται ένα σύμπαν στοιχειωμένο από τη γυναικεία παρουσία.

■ Στο «Γυναϊκών» (εκδ. «Μελάνι»), ο Γκανάς μπαίνει στη θέση του παρατηρητή, πρόθυμος να μνησκει τα πάντα: τη μαγεία της ομορφιάς αλλά και τη γοητεία της φθοράς, το παιχνίδι του έρωτα αλλά και το βάσανο της ανεκπλήρωτης αγάπης, χειρονομίες που φανερώνουν μιá στάση ζωής, στιγμές ευτυχίας αλλά και χαρμολύπης. Κοπέλες σαν τα κρύα νερά, προσηλωμένες στον υπολογιστή τους, δίνουν τη θέση τους σε γερασμένες υπάρξεις που λαχταράνε ένα χάδι, ενώ στιγμιότυπα από τη σύγχρονη αστική καθημερινότητα διασταυρώνονται με εικόνες και ήθη περασμένων εποχών, ανασυρμένα από «τη θάλασσα της μνήμης».

Οι περισσότερες ιστορίες είναι μικροσκοπικές, αλλά υπάρχουν κι εξαιρέσεις. Όπως αυτή που εκτυλίσσεται μια Κυ-

ριακή, όσο ένας άντρας «μουγκός από θυμό» σκοτώνει τις ώρες του μέχρι να επιστρέψει γαληνεμένος πια στο συζυγικό κρεβάτι, μπλέκοντας τα πόδια του σ' εκείνα της συντρόφου του - «δυο λυπημένα φιδία που βυθίζονται σε νάρκη». Ή σαν κι εκείνη όπου ο αφηγητής ανακαλεί τα φοιτητικά του χρόνια, μαζί με τη μορφή του επιληπτικού κοριτσιού που έμελλε να κουβαλάει για πάντα στην καρδιά του...

Η εκδότρια του ποιητή -που τυγχάνει και σύζυγός του- Πόπη Γκανά, δεν τρέφει ψευδαισθήσεις: «Τα διηγήματα δεν τα θέλει ο κόσμος», λέει. «Παρ' όλο που η μικρή φόρμα εξακολουθεί να καλλιεργείται στη χώρα μας, οι αναγνώστες της σπανίζουν. Όπως δεν αγοράζουν ποίηση, δεν αγοράζουν και διηγήματα. Προτιμούν να χωθούν σε εκτενέστερες αφηγήσεις, ζώντας για μεγαλύτερο διάστημα μέσα από τις ζωές κάποιων άλλων. Στο «Μελάνι», πάντως, λαμβάνουμε τρεις συλλογές τη μέρα. Είναι τέτοιος ο όγκος των χειρογράφων, που δεν προλαβαίνω πια να τα διαβάσω. Γι' αυτό κι ως τον Οκτώβριο δεν θα δεχτούμε άλλες».

Υπάρχουν βέβαια διηγηματογράφοι που έχουν κερδίσει ένα πλατύτερο κοινό, όπως ο Γιώργος Σκαμπαρδώνης (βλ. «Μεταξύ σφύρας και Αλιάκμονος», εκδ. Ελληνικά Γράμματα), ενώ δυο ακόμα μάστορες τους είδους, ο Σωτήρης Δημητρίου και ο Ηλίας Παπαδητρακόπουλος, απέσπασαν πρόσφατα άλλη μια φορά τα εγκώμια της κριτικής, ο πρώτος με τα «Ζύγια του προσώπου» (εκδ. Πατάκης) και ο δεύτερος με τον «Θησαυρό των αηδονιών», (εκδ. Γαβριηλίδης). «Το σίγου-

ρο είναι», λέει η Άννα Πατάκη, από τον σμάνυμο οίκο, «πως, όσο απαιτητικό είναι το διήγημα, άλλο τόσο απαιτητικό, άρα και πιο μικρό, είναι και το κοινό στο οποίο απευθύνεται. Κατά κανόνα το ζητούν οι αναγνώστες της καλής λογοτεχνίας. Σ' εμάς δεν φτάνουν πολλές συλλογές, κι ούτως ή άλλως δεν εκδίδουμε πολλούς πρωτοεμφανιζόμενους. Όταν όμως εντοπίσουμε κάτι εξαιρετικό, δεν θα διστάσουμε να το δημοσιεύσουμε».

Το εμπορικό μέλλον

■ Τέτοια ήταν η περίπτωση του Νίκου Αδάμ Βουδούρη με το «Ο βυθός είναι δίπλα», ενώ με διηγήματα πρωτοεμφανίστηκε πέρσι και η πολλά υποσχόμενη Κάλια Παπαδάκη (βλ. «Ο ήχος του ακάλυπτου», εκδ. Πόλις). «Δεν είναι τόσο οι εκδότες που φοβούνται το διήγημα, όσο οι βιβλιοπώλες» διευκρινίζει ο Δημήτρης Ποσάντζης από τον «Καστανιώτη», αναγνωρίζοντας ωστόσο ότι οι πιθανότητες να σημειώσει εμπορική επιτυχία ένας πρωτοεμφανιζόμενος διηγηματογράφος είναι μηδαμινές, όσο δυνατό κι αν είναι το γραπτό του. Ούτε στα δικά του χέρια, όμως, φτάνουν πολλά χειρόγραφα με διηγήματα: «Η αναλογία με τα μυθιστορήματα είναι ένα προς δέκα», λέει.

Σύμφωνα με τον Σωκράτη Καμπουρόπουλο, από το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, «με το που άρχισε να διαγράφεται στον ορίζοντα η απειλή της οικονομικής κρίσης, οι εκδότες έδωσαν ακόμη περισσότερο βάρος στην ελληνική πεζογραφία, εξοικονομώντας έτσι από τις αμοιβές των μεταφραστών και τις προκαταβολές ξένων δικαιωμάτων. Αυτή η στροφή φαίνεται πως επηρέασε θετικά τις νουβέλες, τα διηγήματα και γενικότερα τα σύντομα πεζά, ανεβάζοντας το 2008 τον συνολικό τους αριθμό στους 226 τίτλους. Ήταν ο υψηλότερος αριθμός που σημειώθηκε από το 2003».

Κρίνοντας από τα στοιχεία της biblionet.gr, αντίστοιχα γόνιμο υπήρξε και το 2009, χρονιά που είδαν μεταξύ άλλων το φως οι «Ιστορίες ενηλικίωσης» του Κώστα Ακρίβου (εκδ. «Μεταίχμιος»), η «Ελεημοσύνη των γυναικών» του Ανδρέα Μήτσου (εκδ. Καστανιώτη), το «Μίξερ» του Γιώργου Μανιώτη (εκδ. Ελληνικά Γράμματα), οι «Αστυνομικές ιστορίες» του Ανδρέα Αποστολίδη (εκδ. «Άγρα») ή το «Αυτή η σκάλα δεν κατεβαίνει» της Μάρως Βαμβουνάκη (εκδ. Ψυχολογία). Ενώ παράλληλα είδαμε και σημαντικές επανεκδόσεις, όπως τα «Ρέστα» του Κώστα Ταχτσής (εκδ. Γαβριηλίδης) και τις νουβέλες της Μάρως Δούκα «Η πηγάδα. Κάτι Άνθρωποι. Αθροιστού» (εκδ. Πατάκη).

■ Οίκος με αυστηρές επιλογές στον τομέα της ελληνικής πεζογραφίας, ο «Πόλις» παρουσιάζει φέτος έναν πολύ καλό διηγηματογράφο, τον 40χρονο Χρήστο

Οικονόμου, που μια επταετία μετά την παρνεκική του συλλογή «ΠΙ γυναίκα στα κάγκελα» (εκδ. Ελληνικά Γράμματα), επιστρέφει με δεκάξι καινούριες ιστορίες που διαδραματίζονται όλες σε φτωχογειτονιές του Πειραιά, υπό τον γενικό τίτλο «Κάτι θα γίνει, θα δεις».

Η «μοχθηρή φτώχεια, η πρόστυχη», η παρατεταμένη ανεργία που μεταμορφώνει τους ανθρώπους, οι καθημερινοί εμφύλιοι ανάμεσα σ' όσους έχουν σπρωχτεί στο περιθώριο, τα ματαιωμένα όνειρα και το ροκάνισμα της αξιοπρέπειας είναι μοτίβα που διαπερνούν απ' άκρη σ' άκρη τα διηγήματα του Οικονόμου. Ναυτεργάτες και σιδεράδες, καφενόβιοι και γκαρσόνια, νταήδες και μεροκαματιάρηδες, σακατεμένοι από εργατικά ατυχήματα, «πράσινοι», «κόκκινοι», δεξιό ή αδέσποτοι κομματικά, ντόπιοι και αλλοδαποί, οι ήρωές του προσπαθούν να κρατηθούν όρθιοι, δίνοντάς μας μια πικρή γεύση από το πώς βιώνεται εδώ και χρόνια η κρίση στο Κερατσίνι, τη Νίκαια, τα Καμίνια ή τη Δραπετσώνα, εκεί όπου ο φόβος δίνει μάχες με την ελπίδα καθημερινά.

■ Στον Πειραιά στρέφεται και ο Αλέξης Σταμάτης, οι «Θρυλικές ιστορίες» του οποίου αναμένονται συγκεντρωμένες από τον «Καστανιώτη» γύρω στα μέσα Μαΐου. Ολυμπιακός ως προς το... φρόνημα, αντλεί το υλικό των διηγημάτων του από γεγονότα και καταστάσεις που συνδέονται με την δημοφιλή ομάδα της πόλης, αρχής γενομένης από την περίοδο της Κατοχής, φροντίζοντας απ' τη μεριά του να μιλήσει και «για ζητήματα που απασχολούν τον άνθρωπο τόσο εντός όσο και εκτός ποδοσφαίρου, από τον έρωτα και το θάνατο, ως την εξουσία και τη μνήμη».

Μαζί η νέα γενιά

■ Σε λίγες βδομάδες, όμως, θα κυκλοφορήσει από τον «Κέδρο» και η συλλογή «Ελληνικά Ονόματα» με πρόλογο του Μέντη Κουμανταρέα, στην οποία συστεγάζονται διηγήματα μιας πλειάδας συγγραφέων της νεότερης γενιάς. Ανάμεσά τους, η Δήμητρα Κολλιάκου, η Βάσια Τζανακάρη, η Σταυρούλα Σκαλίδη ή η Μαρία Φακίνου, όπως και οι Δημήτρης Μαμαλούκας, Δευτέρης Μαυρόπουλος, Παύλος Μεθενίτης και Σπύρος Γιανναράς. Το στοίχημα με το οποίο κλήθηκαν όλοι τους ν' αναμετρηθούν, ήταν να στήσουν ιστορίες εμπνευσμένες από διάσημους Έλληνες, ζωντανούς και μη, απ' όποιον χώρο κι αν προέρχονται. Εξ ου και η ποικιλία των πρωταγωνιστών: από τον Καζαντζάκη και τον Βιζυτιώ ή τον Σκαλκώτα και τον Μπουζιάνη, κι από τη Μελίνα Μερκούρη, τη Βέρα Ζαβιτσιάνου και την Αλίκη Βουγιουκλάκη ως τον Δημήτρη Παπαϊωάννου και... τον Δράκο του Σέιχ Σου! 📖